

Hvordan skal soen fodres for at sikre vitale og robuste grise efter fødsel?

Peter Kappel Theil
Adjungeret Professor
Institut for Husdyrvidenskab
Aarhus Universitet

Soens energi-behov i sendrægtighed og i laktation

Ekstra varmetab (Effektivitet < 100%)

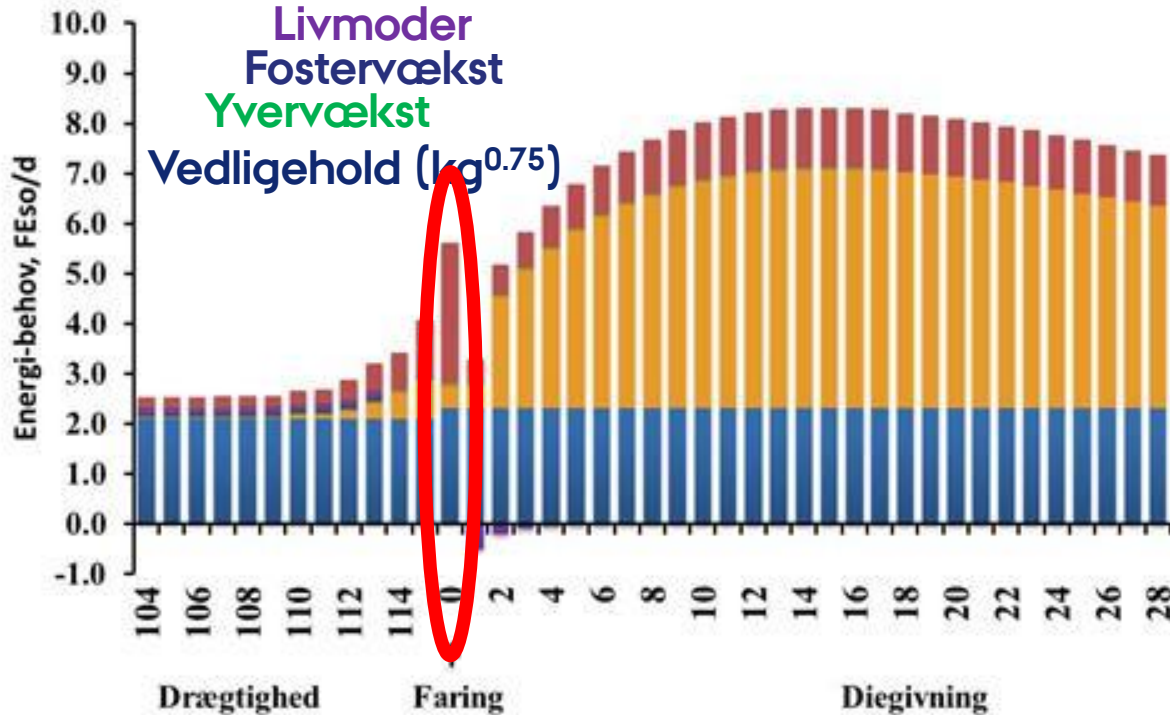
Råmælk og mælk

Livmoder

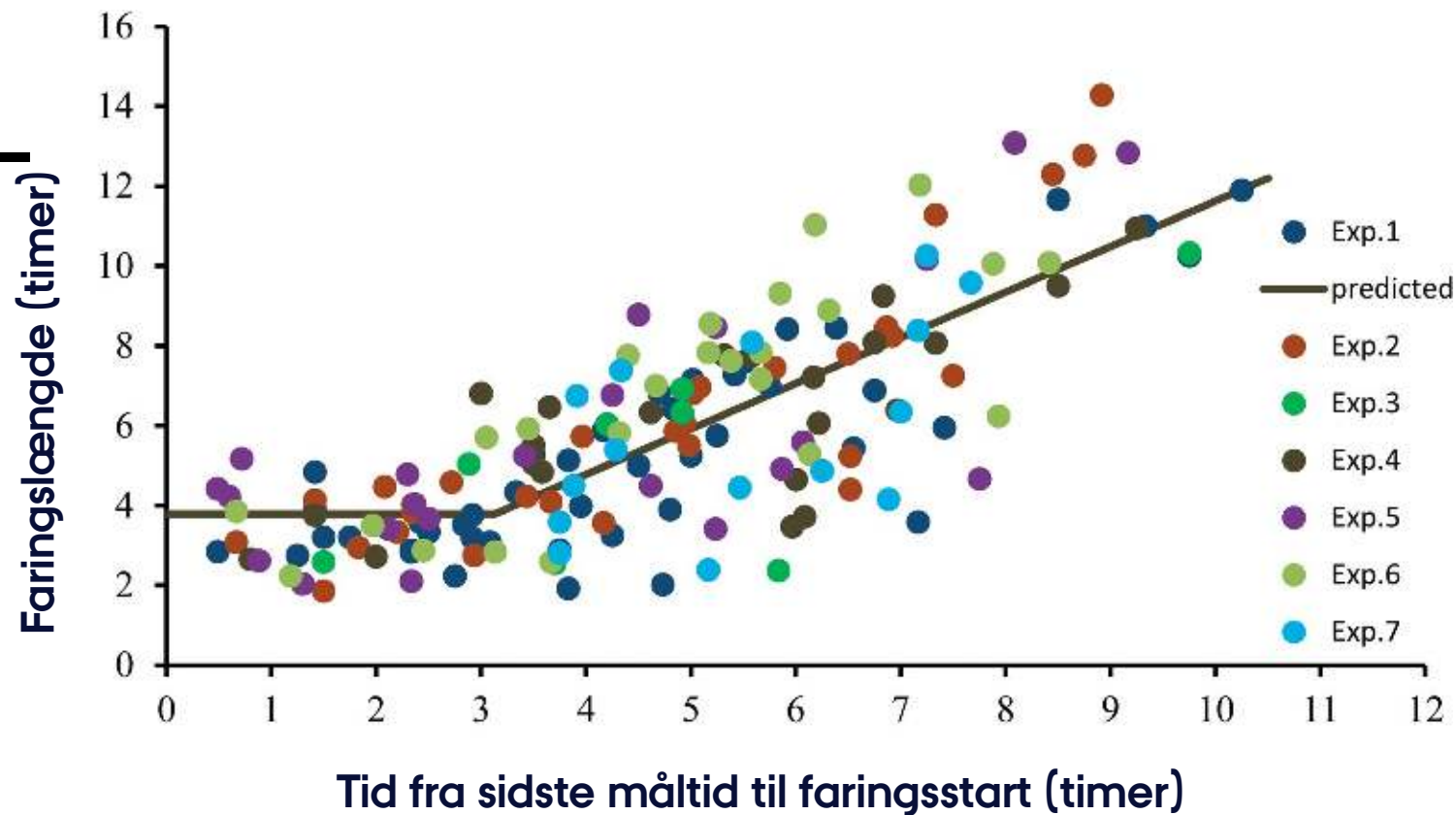
Fostervækst

Yvervækst

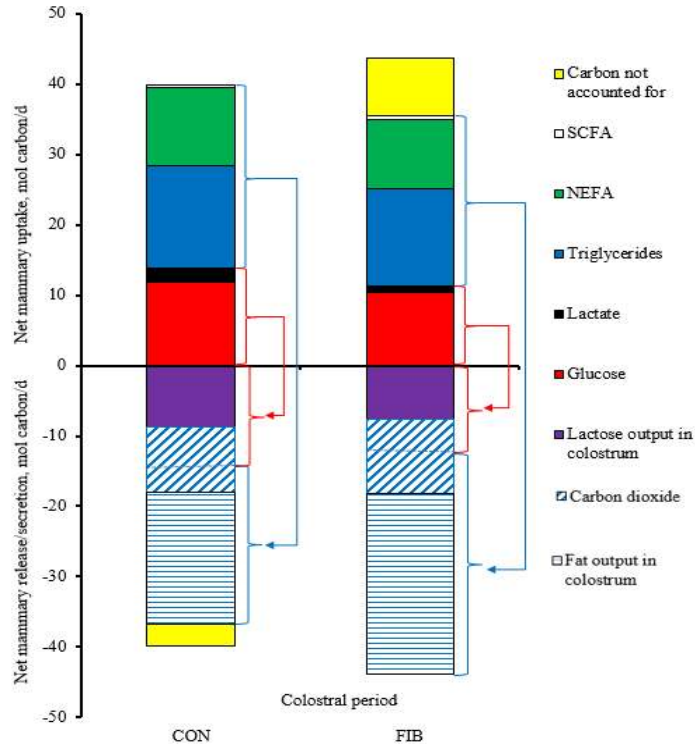
Vedligehold ($\text{kg}^{0.75}$)

(Feyera & Theil, 2017)

(Feyera et al., 2018)

Optag ~ yverets
output i
råmælksperioden

=> Fedt og lactose
laves primært efter 1.
gris er født

Noget råmælksfedt
laves før faring, når
søerne får fibre

(Feyera et al., 2019)

SOEN HAR MARKANTE ENERGI-BEHOV VED FARING TIL:

Redebygning
(Fysisk aktivitet)

Faring
(ve-arbejde)

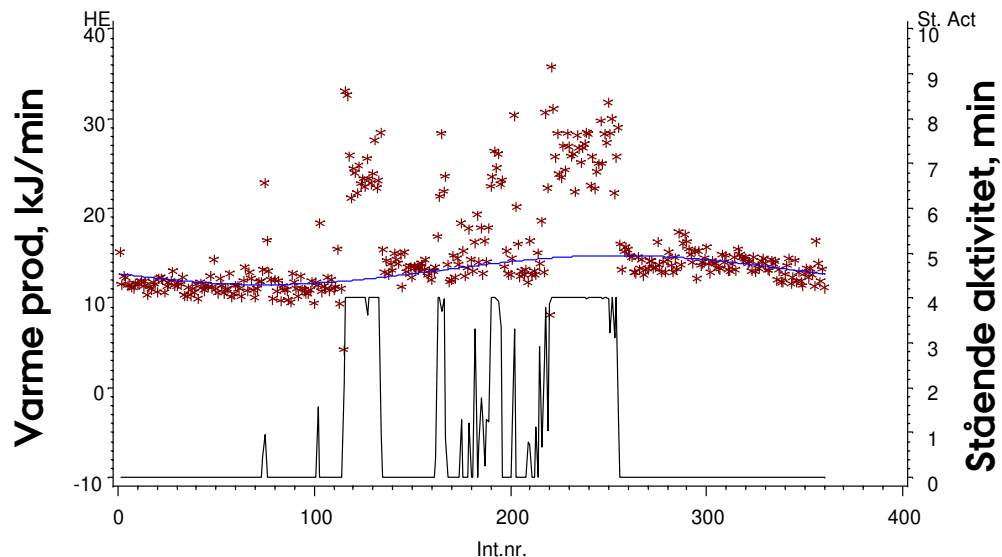

Råmælk
(laktose + fedt)

Fysisk aktivitet (stående vs. Liggende) fordobler søernes varmeproduktion

(Theil, 2003)

SOEN HAR BEHOV FOR ENERGI TIL:

Redebygning
(Fysisk aktivitet)

Ernærings
1. lov

Foderstyrke

Faring
(ve-arbejde)

Ernærings
1. lov

Foderstyrke

Råmælk
(laktose + fedt)

Ernærings
1 & 2. lov

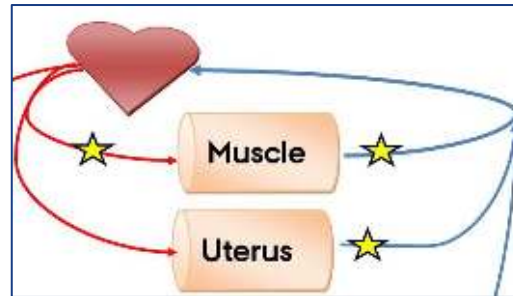
Foderstyrke & indhold
(mest begrænsende?)

Hvad er livmoderens brændstof?

- Glukose (40% energi)
- Triglycerid (60% energi)

MEN INGEN OPTAG AF:

- Kortkædede fedtsyrer
  - NEFA
  - Laktat
- (Feyera et al., 2018)

Søers glukose-omsætning

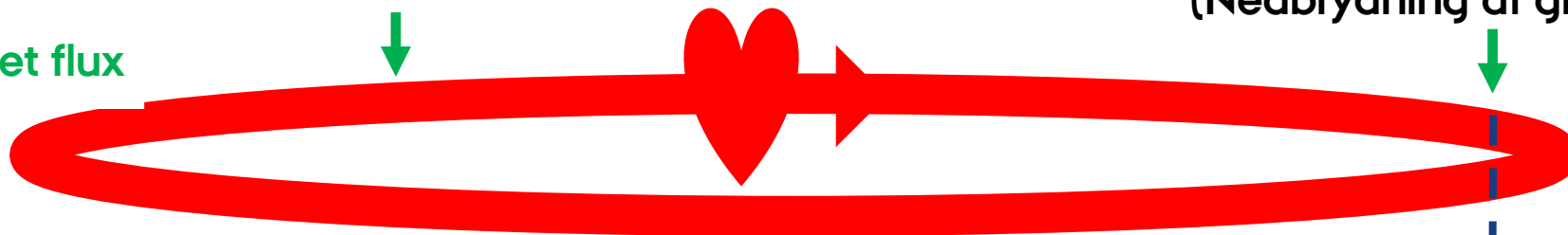
Stivelse=> optag fra tarmen via portåren

(Foderstyrken og stivelses indhold bestemmer!)

Lever

(Nedbrydning af glykogen)

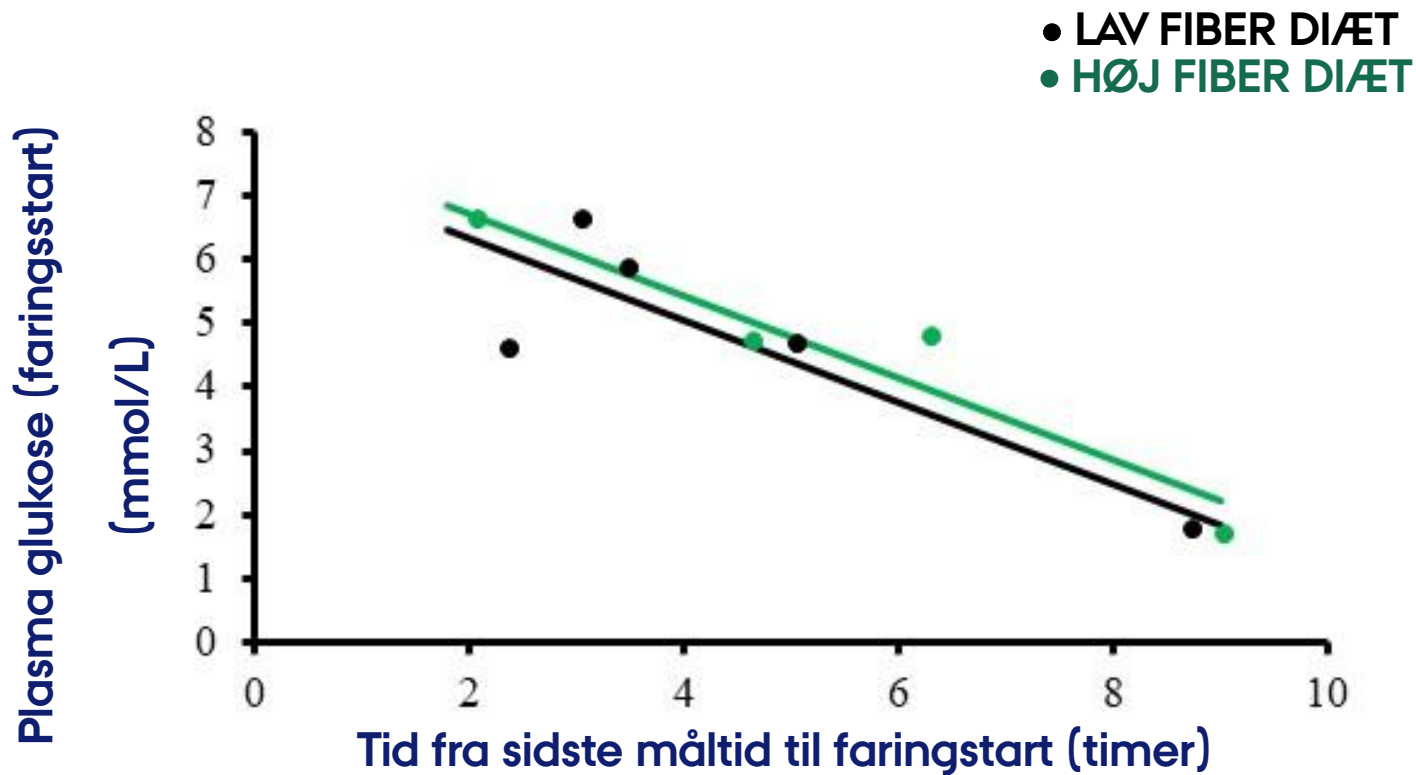
+Net flux

-Net flux

Muskler	Hjerne	Yver	Livmoder	Fedt	Lever
Ox.	Ox.	Ox.	Ox.	Ox.	Ox
Glykogen	Laktose	Mælkefedt	De novo	Glykogen opbygning	
			fedt		

Timer fra sidste måltid til faringsstart påvirker plasma glukose

Feyera et al. (2018)

FARING ER SOM ET MARATON

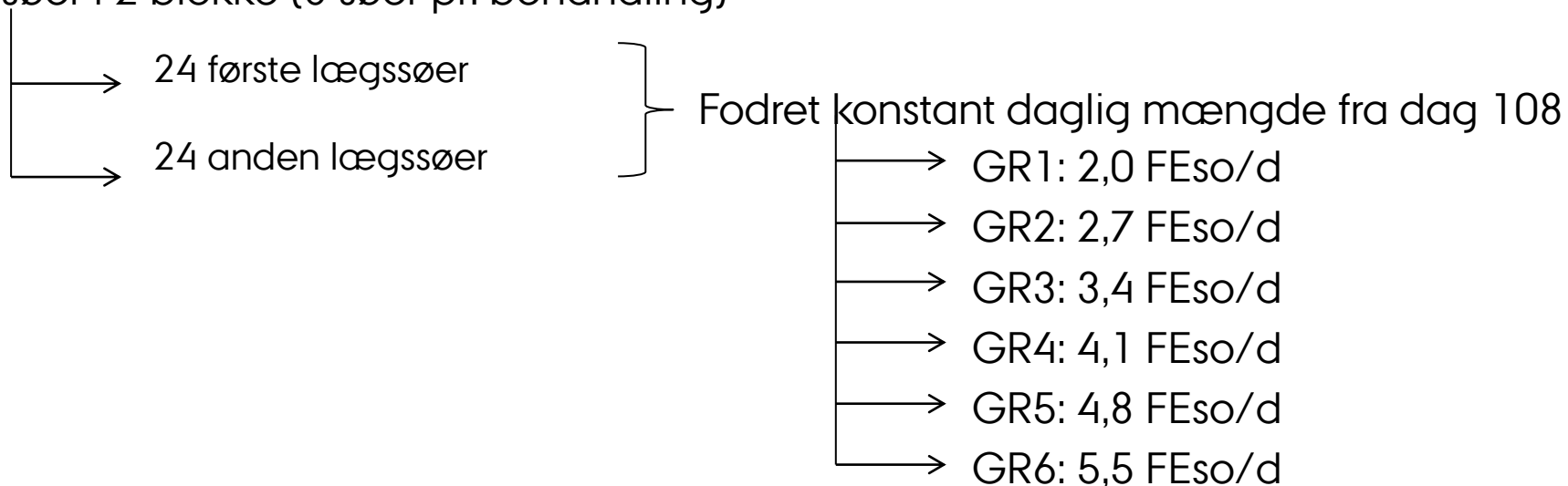
MAN SKAL I MÅL

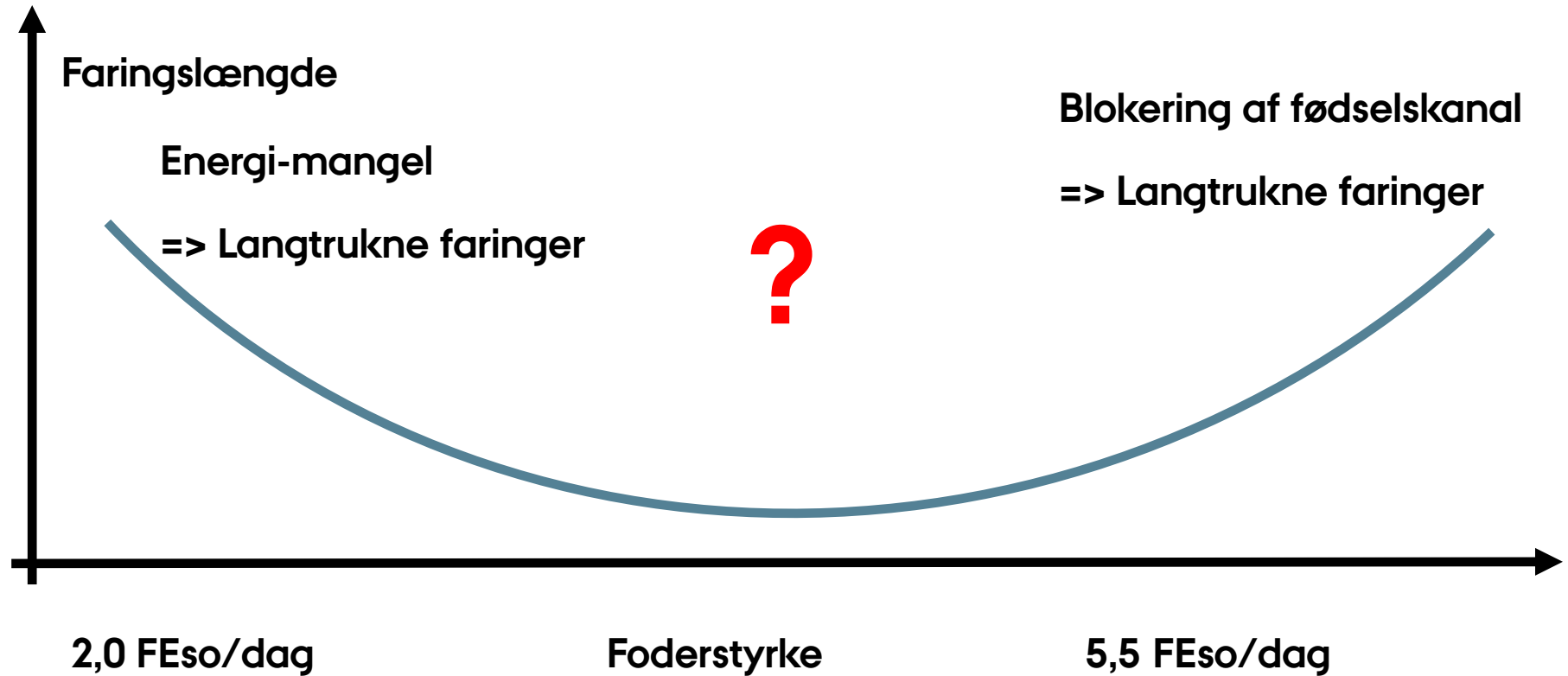
.....inden blodsukkeret bliver kritisk lavt (2 mmol/L)

Arbejdspakke 1: Optimal foderstyrke

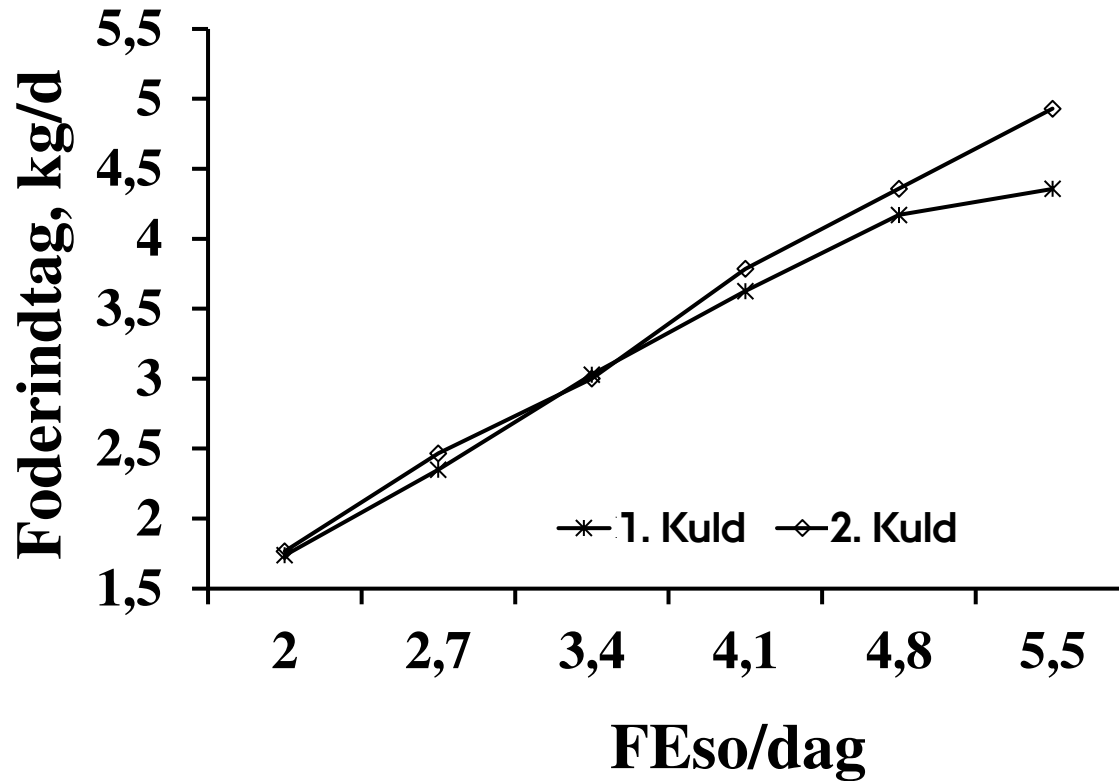
- 48 søer i 2 blokke (8 søer pr. behandling)

- Søernes og grisenes produktivitet undersøgt på faringsdøgnet

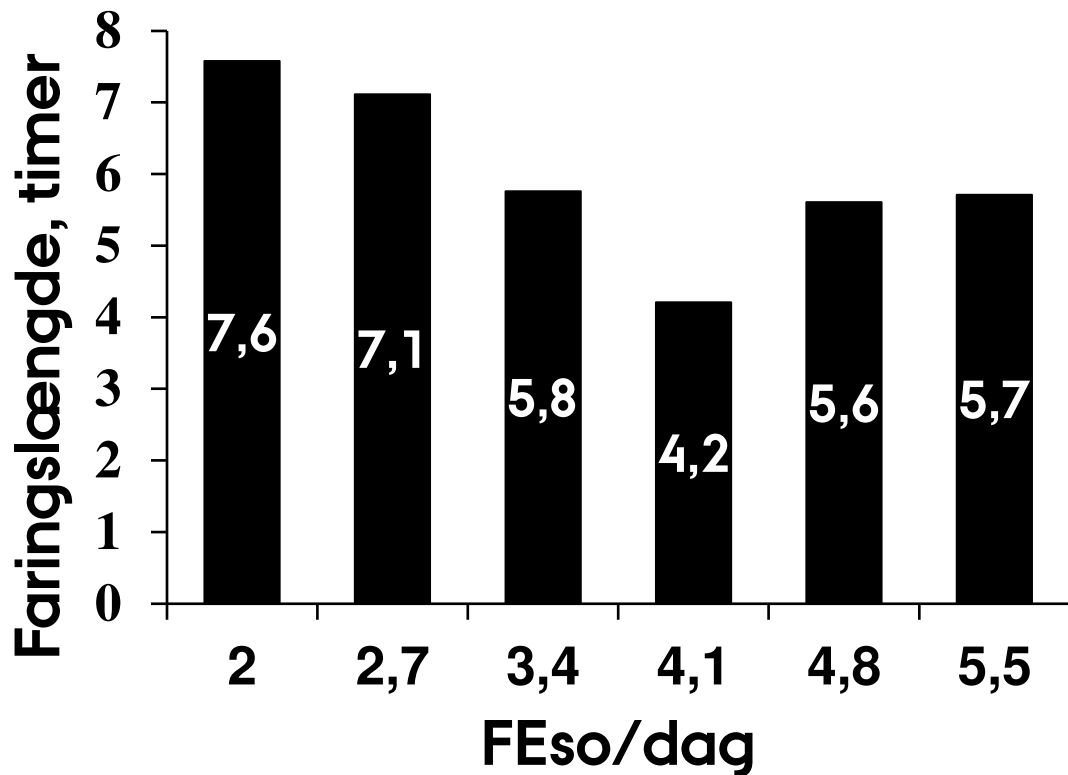

Gyltenes og søernes foderindtag (kg/d)

Hvad synes gylte og søer er optimal foderstyrke...

...i forhold til at reducere faringslængden?

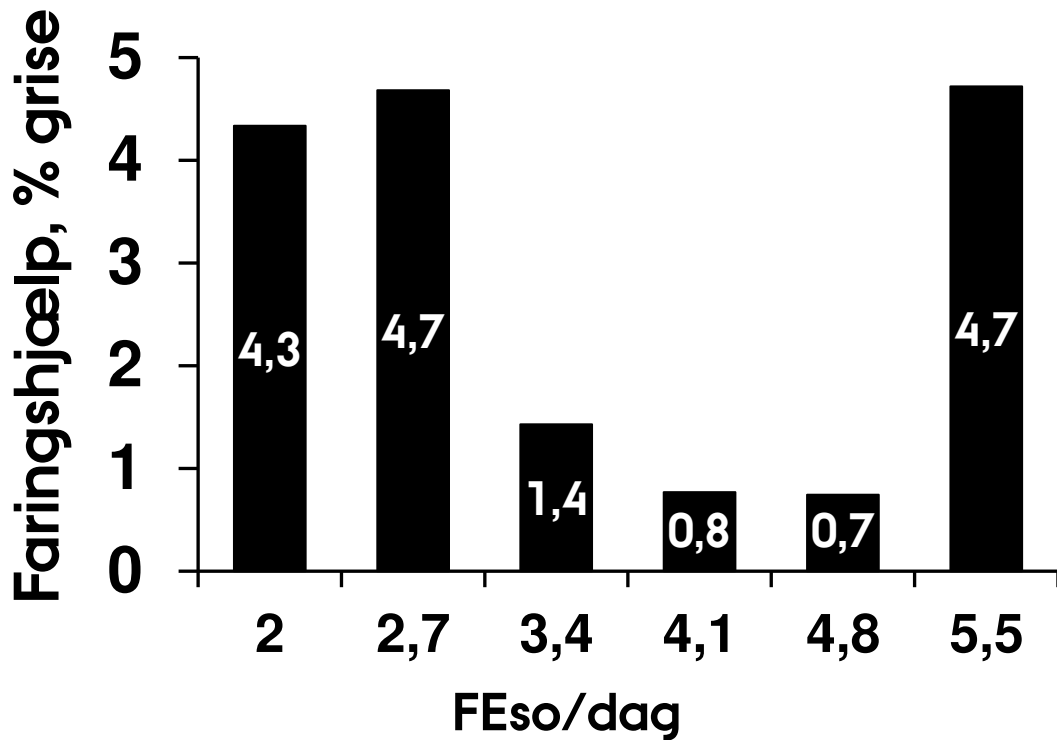

Optimum = **4,1 FEso/d**
(P = 0.06)

Ingen forskel på
Gylte (5,8 timer) og
Søer (6,3 timer)

Hvad synes gylte og søer er optimal foderstyrke...

...i forhold til at minimere behov for faringshjælp?

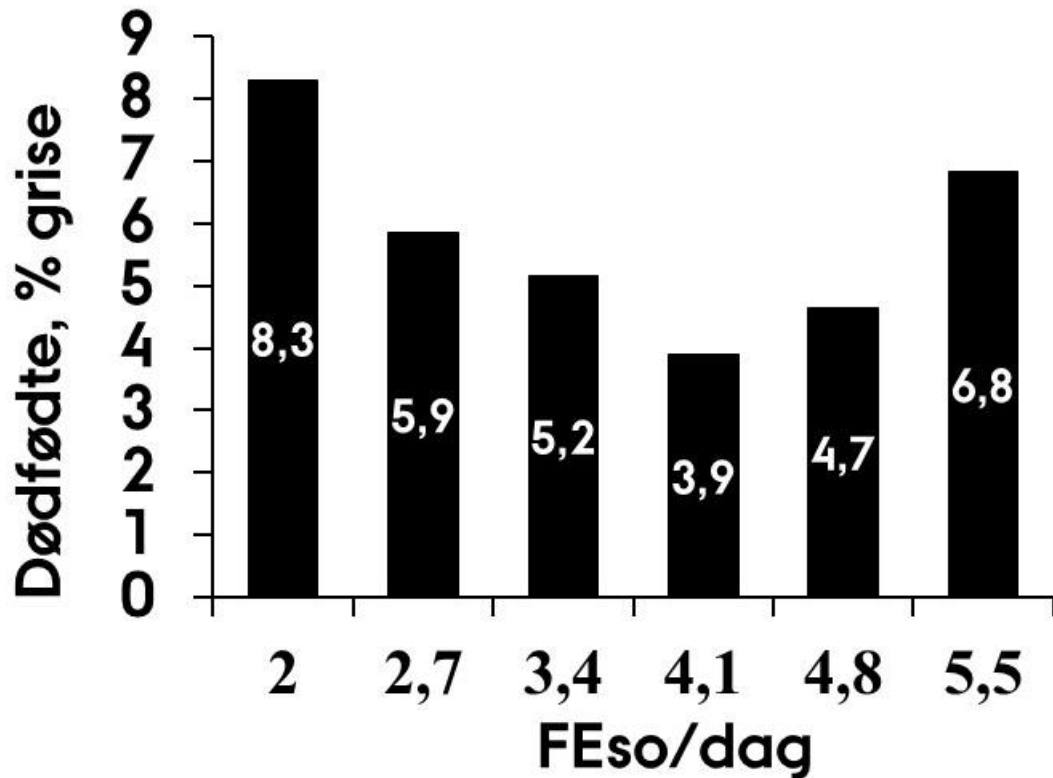
Optimum = **3,9 FEso/d**
($P < 0.01$)

Markant forskel på
Gylte (0,7 %) og
Søer (5,9 %)
($P < 0.001$)

Hvad synes gylte og søer er optimal foderstyrke...

...i forhold til at minimere dødfødte?

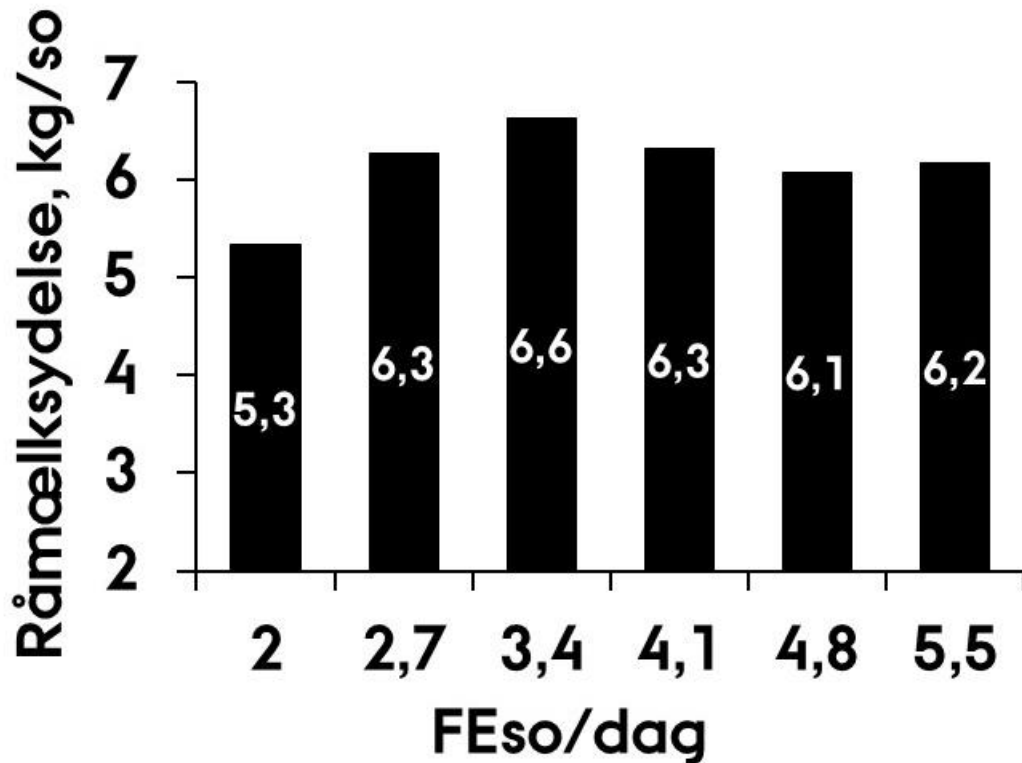

Optimum = **4,0 FEso/d**
(dog ikke statistisk sikkert udslag, $P = 0,11$)

Ingen forskel på
Gylte (4,8 %) og
Søer (6,5 %)
(men velkendt at gylte har færre)

Hvad synes gylte og søer er optimal foderstyrke...

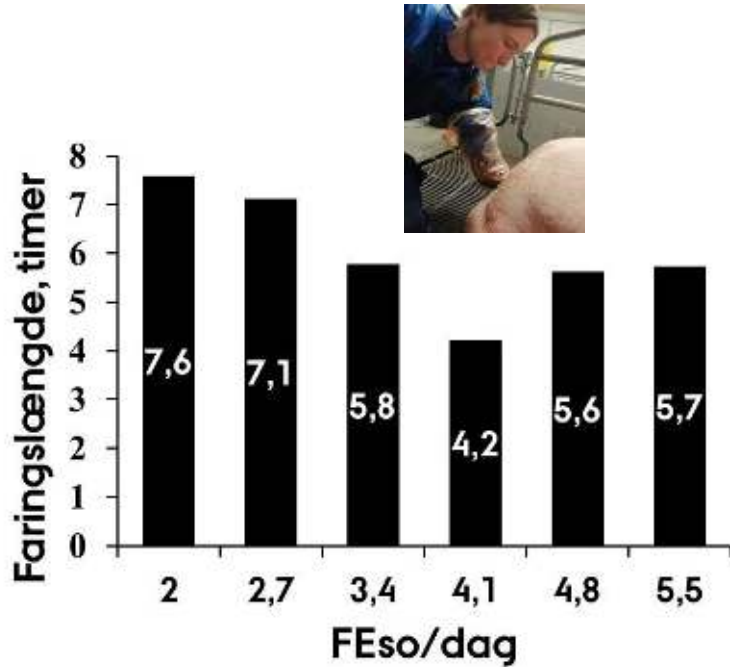
...i forhold til at maksimere råmælksydelsen?

Optimum = **3,3 FEso/d**
($P < 0.01$)

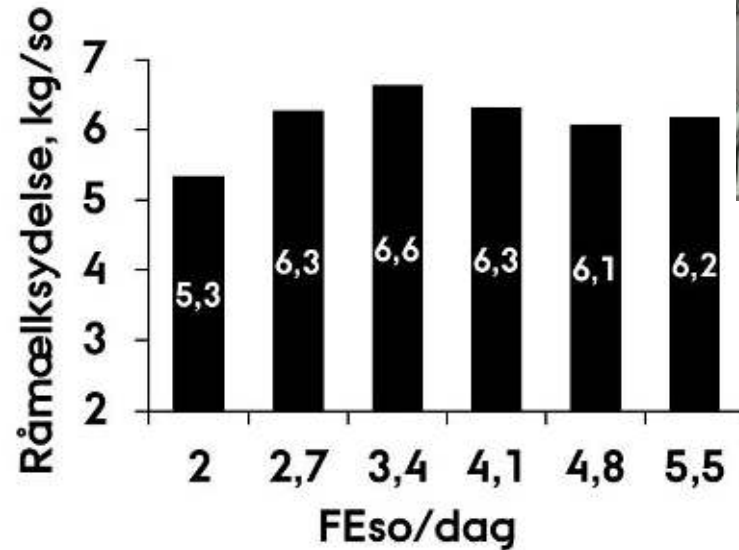
Markant forskel på
Gylte (5,4 kg) og
Søer (6,9 kg)
($P < 0.001$)

HVORDAN MAKSIMERER VI RÅMÆLKSYDELSEN SAMTIDIGT MED FARINGSPRÆSTATIONEN?

Ernærings
1. lov

Produktivitet toppet "for tidligt",
fordi foderet er for koncentreret!

Ernærings
1 & 2. lov

HVIS MAN BRUGER EN OVERGANGSBLANDING

Optimalt indhold hvis man bruger overgangsfoder:
(Behov pr foderenhed)

Lysin = $7,7 \text{ g SID Lysin/FEso} \times (3,3 / 4,0) \sim 6,4 \text{ g / FEso}$

Råprotein = $118 \text{ g SID prot/Feso} \times (3,3 / 4,0) \sim 97 \text{ g / FEso}$

Daglige behov:

Lysin: 25 gram SID lysin/dag ($3,3 \times 7,7$)

Protein: 389 gram SID protein/dag ($3,3 \times 118$)

...itet topper "for tidligt",
...koncentreret!

Hvad sker der, når besætninger bruger diefoder ?

Anbefalet daglig tildeling: 3,6 FEso (~ midt imellem 3,3 og 4,0!)

⇒ Daglig tildeling af energi er ca 10% under søernes behov

⇒ Daglig tildeling af lysin og råprotein er ca 10% over søernes behov

FIBRE ER EN DEL AF LØSNINGEN!!

Halm / strøelse er gode materialer ift redebygning

Kan bidrage til energi-balancen, hvis fysisk aktivitet reduceres

Fibre og overlevelse af pattegrise

Tabel 4. Opnåede effekter ved anvendelse af fodertilskud i sen drægtighed¹.

Gruppe	Kontrol	Forsøg	P-værdi
Hold, stk.	32	32	
Antal søer i alt, stk.	298	322	
Totalfødte grise pr. kuld, stk.	18,4	18,1	0,377
Dødfødte grise i procent af totalfødte grise, %	8,7	6,6	<0,0001
Pattegrisedødelighed i diegivningsperioden, %	14,6	13,7	0,213
Totaldødelighed blandt pattegrise, %	22,3	19,9	0,004
Gennemsnitlig andel søer førstegangsbehandlet mod MMA 0-7 dage efter faring, %	6,4	5,3	0,664

¹ Alle værdier i tabellen er lsmeans. De angivne P-værdier angiver, om forskellene var statistisk sikre. Kun ved $P < 0,05$ blev effekten betragtet som statistisk sikker.

(Bruun et al., 2015)

FIBRE OG RÅMÆLKSPRODUKTION

Høj fibre i sidste 2 uger i drægtighed ....

...tillader yveret at producere (noget) råmælks-fedt før faring

Råmælkens indhold

Kontrol foder (17% fibre): 5,0 % fedt

Ekstra fiber tildeling fra d 101 (21% fibre): 7,4 % fat

(Feyera et al., 2019)

Konklusioner/tips

- Sørner risikerer at gå "sukkerkolde" ved faring – glukose er en mangelvare!!
- Giv gerne 3 daglige måltider
- Fibre kan tildeles manuelt en gang dagligt – giver langvarig energi
- Råmælken produceres primært EFTER 1. gris er født
- Fibre => Noget af fedtet i råmælken produceres inden faringen => frigiver energi (glukose) til faringen
- Undlad at reducere foderstyrken før faring! (3,6-4,0 FEso/dag)
- Maksimal produktivitet: 4,0 FEso/dag før og under faring, men det kræver fortynding af diefoderet

Fibre er meget fordelagtige omkring faring (500-600 gram/dag)

Reducer forstoppelse

Reducer faringslængden

Reducer dødfødte

Kan øge råmælksydelsen/råmælkenes fedtindhold (afhænger af fiberkilde)

Forbedrer søernes sundhed generelt (f.eks mavesår)

Forbedrer velfærd/komfort (f.eks. redebygningsmateriale)

Reducer fysisk aktivitet og varmeproduktion

Reducer foderoptager på top-laktation/ høj temperatur

Reducer fordøjeligheden af foderet (kan afhjælpes med xylanase)

- Hvor mange gram fibre er optimal for faring og råmælksydelse?
- Hvad betyder ekstra tildeling af sukker og glycerol for faring og råmælksydelse?
- Hvad betyder infusion af glukose i blodet for faring og råmælksydelse?

Tak fordi I lyttede !

Spørgsmål og kommentarer er velkomne 😊

